

## ***Výměna stárnoucí manželky za hezkou mladou kočku aneb K exemplifikaci v Akademickém slovníku současné češtiny\****

*Z přípravy Akademického slovníku současné češtiny*

### ***Trading in an aging wife for a pretty young fox.***

#### **On exemplification in The Academic Dictionary of Contemporary Czech**

In dictionaries, exemplification serves to illustrate the use of headwords. This article attempts to contribute to the elaboration and specification of the general exemplification principles, as demonstrated on the material of the manuscript of The Academic Dictionary of Contemporary Czech. It deals with the adequate length of the exemplification as a whole and the length of individual examples. It also devotes attention to content-related aspects, with emphasis on the socially sensitive topic of gender. Examples should not have controversial content, otherwise the reader's attention can go off in an unwanted direction. They should not insult or hurt anybody, yet typical examples cannot be entirely ignored either, as the dictionary must not be censored.

**Key words:** dictionary example, exemplification, gender, lexicography, monolingual dictionary, political correctness

**Klíčová slova:** slovníkový příklad/doklad, exemplifikace, gender, lexikografie, výkladový slovník, politická korektnost

### 1 Úvodem

Na slovníkové příklady nebyla dosud v českém prostředí zaměřena systematická metalexikografická pozornost,<sup>1</sup> a to přesto, že volba příkladu může být stejně obtížná jako výklad významu (srov. Čermáková, 2013, s. 206).

Promyšleně vybraná slovníková exemplifikace názorně a instruktivně dokládá užívání heslových slov: potvrzuje existenci slova, konkretizuje výklad významu a pomáhá rozlišit významy u polysémních slov,<sup>2</sup> postihuje gramatické vlastnosti

---

\* Příspěvek vznikl s grantovou podporou projektu NAKI *Nová cesta k modernímu jednojazyčnému výkladovému slovníku současné češtiny* (DF13P01OVV011).

<sup>1</sup> Podrobnější české příspěvky ke slovníkové exemplifikaci publikovali F. Čermák (1995b), J. Filipec (1995), Z. Tichá (2001, 2012), Z. Opavská – B. Štěpánková (2008), M. Koutová (2011) a zejména M. Vachková (2014), která vybízí k odborné diskusi o exemplifikaci i k jejímu pečlivějšímu metalexikografickému popisu. Ze zahraniční literatury upozorníme mj. na stati: L. Minaeva, 1992; L. Potter, 1998; T. Herbst – M. Klotz, 2003; B. T. S. Atkins – M. Rundell, 2008; P. Hanks, 2012; R. Moon, 2014.

<sup>2</sup> Někteří hesla jsou bez příkladů až nesrozumitelná (srov. Atkins – Rundell, 2008, s. 454; Herbst – Klotz, 2003, s. 56). Neznamená to však, že by měla exemplifikace výkladovou perifrázi nahrazovat.

lexému a jeho kolokabilitu, ukazuje stylové a komunikačně-pragmatické charakteristiky dané lexikální jednotky. Exemplifikace se značně liší podle typu slovníku (malý × velký, překladový × výkladový, všeobecný × speciální, pro rodilé mluvčí × pro studenty jazyka), ale vždy je třeba, aby příklady byly především typické a srozumitelné, jinak nebude naplněna jejich ilustrativní funkce.

O častých zpracovatelských chybách ve slovníkové exemplifikaci se lze poučit v příspěvku o editaci prvního dílu Slovníku současného slovenského jazyka (Balážová, 2008, s. 138). Při úpravách se odstraňovala netypická spojení, omezoval se počet jednotypových spojení, zkracovaly se zbytečně dlouhé příklady, redukoval se frekventovaný výskyt „nereprezentativních“ autorů a citátových dokladů z internetu, upravovalo se pořadí jednotlivých spojení atd. Dlouhý výčet přívlastků, jimiž lze charakterizovat nevhodnou exemplifikaci, obsahuje článek zaměřený na příklady ve Velké německo-české lexikální databázi (Vachková, 2014, s. 60). Nevyhovující příklady jsou mj. netypické, nedostatečné, nic neříkající, podivné, školometské, šroubované, vykonstruované, zavádějící či zideologizované. Z exemplifikace by také nemělo být patrné, kdo je zpracovatelem daného hesla, byť každý autor přináší do sestavování příkladové části vlastní vklad (inklinuje ke kratšímu, resp. delšímu dokladování, má oblíbená témata, časem může upadat do stereotypu), exemplifikace by měla být vyvážená z hlediska slovníku jakožto celku.

Přesné postizení exemplifikačních zásad není snadné, rozhodování o vhodnosti příkladů<sup>3</sup> je do značné míry ovlivňováno subjektivními činiteli a obvykle neexistuje jen jedno dobré řešení; na snahu o teoretické propracování slovníkové exemplifikace však kvůli tomu nelze rezignovat. Při tvorbě koncepce Akademického slovníku současné češtiny<sup>4</sup> (dále ASSČ) byly specifikovány i exemplifikační zásady (Lišková – Procházková, 2016). V tomto článku se dotkneme několika problémů spjatých se zpracováním slovníkových příkladů, věnovat se budeme formálním náležitostem, autentičností příkladů, jejich rozsahu a obsahovým aspektům. V textu uvádíme příklady z hesel z rukopisu ASSČ; nejde však vždy o konečnou podobu hesel, slovníkářským kolektivem považovanou za ideální.<sup>5</sup> Pomocí diskutabilních, či přímo nevhodných příkladů chceme poukázat na četná úskalí spojená s tvorbou exemplifikace a představované exemplifikační zásady konkretizovat.

---

<sup>3</sup> V odborné literatuře se někdy rozlišují *příklady* a *doklady* (srov. v němčině *Beispiel* a *Beleg*). *Příklady* se rozumí typické dvojice slov a zkrácené nebo jinak upravené úseky textu, *doklady* pak citátové věty. Je-li třeba mluvit zároveň o exemplifikačních příkladech a dokladech, pak jako hyperonymum slouží zprav. slovo *příklad*.

<sup>4</sup> Akademický slovník současné češtiny vzniká v Ústavu pro jazyk český AV ČR od roku 2012 (Kochová – Opavská, 2016).

<sup>5</sup> Hesla ještě neprošla celkovou redakcí.

## 2 Základní formální náležitosti exemplifikace

Exemplifikace se v ASSČ uvádí po dvojtečce za výkladem významu. Příklady se píší kurzívou, metajazykový popis (dovýklady, oborové zkratky ap.) menším stojatým písmem. Heslová slova v příkladové části nezkracujeme na první písmeno s tečkou, nýbrž je vypisujeme v každém syntagmatu v úplné podobě. Neopakujeme je však v příkladech patřících do podobné sémantické skupiny a shodujících se v morfologickém tvaru. Jednotlivé příklady se oddělují čárkou nebo středníkem; čárky se užívá v případě, že jde o krátké příklady stejného typu, např. *ceník jízdného, parkovného, vstupného*, středník slouží pro oddělení rozvítejších a typově odlišných příkladů, např. *aktuální ceník služeb; poplatky jsou vybírány dle platného ceníku*. Zdroj citátových dokladů<sup>6</sup> je uveden po tečce menším písmem v hranaté závorce, např. u hesla **démon**: *Debata o Benešových dekretech dobře ukázala, že démoni minulosti mají ještě živé zázemí.* [Právo 2002]. Citátové doklady nejsou pozměňovány, i když výjimečně mohou být zkráceny: výpustka je pak graficky naznačena třemi tečkami, jako u knižního významu slova **červánky** „předzvěst“: *Já si velmi přeji, ... aby nastaly červánky normální demokratické politiky.* [MFD 2013].<sup>7</sup>

## 3 Autentické příklady

V názoru, jestli jsou pro všeobecný výkladový slovník vhodnější příklady autentické, nebo vytvořené lexikografy, nejsou odborníci jednotní. Zatímco u vytvořených příkladů hrozí riziko, že budou ovlivněny idiolektem zpracovatele, budou tzv. šustit papírem nebo se stereotypně opakovat, autentické doklady mohou být naopak netypické až kuriózní, nemodelové a pochopitelně neilustrují ve zhuštěné podobě všechny aspekty, které je třeba exemplifikovat.

Vytváření vlastních slovníkových příkladů se nebrání F. Čermák, a to jak ve slovnících frazeologických, tak ve všeobecných výkladových. Je podle něj třeba „vědomě usilovat o ekonomickou, výstižnou a postačující exemplifikaci, založenou na autorských a redakčně ověřovaných příkladech sestavovatelů slovníku, doplněnou o vhodné příklady literární, nabízejí-li se.“ (Čermák, 1995a, s. 132) Literární příklady by podle Čermáka měly být ve slovníku skutečně až druhotné, neboť za nejdůležitější považuje typičnost exemplifikace: „Mýtus dobrých autorů<sup>8</sup> jako podkladu pro exemplifikaci je třeba odkázat do rozumných mezí, protože citace z nich ani neilustruje vše potřebné, ani neilustruje vždy typickým způsobem, což musí být ve slovníku primární; až sekundárně a s příslušným komentářem lze zařazovat autorské zvláštnosti, dovolí-li to ovšem rozsah publikace.“ (Čermák, 1995b, s. 107)

<sup>6</sup> U citátových dokladů lze akceptovat nižší typičnost užití heslového slova.

<sup>7</sup> Zpracovatelka hesla vypustila z dokladu pasáž „aby nastal nejen soumrak kmotrů, ale“.

<sup>8</sup> Ke kritériu dobrého autora srov. Ertl, 2011.

Nutno podotknout, že výše uvedené myšlenky byly publikovány v samotných počátcích korpusové lingvistiky u nás.<sup>9</sup> Ale ani P. Hanks (2012, s. 406) nestaví autentičnost příkladů na piedestal, opět kvůli možnému nedostatku typičnosti: „[...] authenticity is always important in the selection of examples for a dictionary or course book, but it is not sufficient. What is also needed is evidence of conventionality. Some uses of words are authentic enough but nevertheless utterly bizarre if they are cited in isolation as examples of good word use.“

Ve slovníkové praxi již nejde o zjednodušenou dichotomii autentické/vytvořené příklady. T. Herbst a M. Klotz (2003, s. 58) představují čtyřčlennou typologii příkladů: 1. vytvořené příklady, 2. příklady vytvořené podle korpusového materiálu, 3. příklady převzaté z korpusu, případně zkrácené nebo modifikované, 4. příklady plně převzaté z různých zdrojů.

V ASSČ se využívá možností 3 a 4; zpracovatelé příklady nevytvářejí sami podle svého povědomí, aby do slovníku nevkládali specifika svých idiolektů. S dnešními možnostmi korpusové lexikografie zpracovatelé nepocítují nedostatek lexikálního materiálu, a zpravidla tak ani nemají potřebu vymýšlení si vlastních příkladů. Při přebírání a upravování autentických dokladů ve velkém měřítku se však zase objevují jiné obtíže, s nimiž se lexikografové musejí vyrovnávat (viz dále).

## 4 Rozsah exemplifikace

Tento oddíl lze rozdělit do dvou částí, na rozsah exemplifikačního bloku a rozsah jednotlivých příkladů v exemplifikačním bloku.

### 4.1 Rozsah exemplifikačního bloku

Exemplifikace by neměla být ani chudá, ani příliš rozsáhlá. S takovou obecnou formulací asi nelze než souhlasit, jenže při koncipování nebo redigování konkrétního slovníkového hesla se budou názory na to, co je v příkladové části „málo“ či „moc“, nepochybně lišit.

Některé jednotky (periferní slova, frazémy) mohou být v ASSČ ilustrovány pouze jedním příkladem, zatímco jiné, zejm. hojně frekventované, mohou mít v exemplifikaci až deset příkladů (a výjimečně i více).

### 4.2 Rozsah jednotlivých příkladů v exemplifikačním bloku

Jaký kontext je pro příklad optimální? F. Čermák (1995b, s. 107) uvádí: „Míra dostatečnosti exemplifikace je dána obvyklým rozsahem významu slova v kontextu, tj. rozsahem, ve kterém se slovo dostatečně textově individualizuje.“ Najít rovnováhu mezi dostatečným a nedostatečným kontextem vyžaduje jistou

---

<sup>9</sup> O vznik Českého národního korpusu roku 1994 se zasloužil právě F. Čermák.

zpracovatelskou praxi. K tomu doplňuje M. Vachková (2014, s. 67): „Pozor na slovníkový balast. Nic neříkající příklad nezachráním tím, že ho doplním o aktuální jména, čísla či zbytečné údaje.“

Presycení exemplifikace různými údaji nepůsobí dobře, tato fakta na sebe strhávají nežádoucí pozornost, exemplifikaci zpřehledňují, navíc u konkrétních údajů hrozí nebezpečí, že se zanedlouho změní.

Uvedme si dvě typově různé ukázky příkladů z ASSČ, jimž prospělo zkrácení kontextu se zbytnými údaji. Jednoduchá úprava postačila u exemplifikace prvního významu slovesa **zaměstnávat**<sup>10</sup> ‚přijímat do zaměstnání, brát do pracovního poměru •<sup>11</sup> dávat někomu práci‘. U příkladu: *cizí agentura zaměstnávala studenty na černo* čtenář neví, z jakého pohledu byla agentura cizí, a vědět to ani nepotřebuje. Smazáním přídavného jména *cizí* získáme vhodnější příklad: *agentura zaměstnávala studenty na černo*.

Heslo **bérec** ‚část nohy od kolena k nártu‘ bylo exemplifikováno mj. větným dokladem: *Druhou obětí, třiašedesátiletou venkovanku, pokousal pro změnu pes na bérci*. [MFD 1997]. Pro ilustraci heslového slova jsou informace, kolikáté v pořadí dotčené zranění bylo nebo jestli žena pocházela z města či z vesnice, zcela zbytečné. Zde se ukazují meze citátových dokladů, často vázaných na širší kontext. Jako vhodnější byl proto zvolen upravený příklad: *pes pokousal ženu na bérci*.

## 5 Obsahové aspekty

Slovníkové příklady by neměly být pokud možno obsahově sporné, jinak je čtenářská pozornost obrácena nežádoucím směrem. Zpracovatel by neměl do slovníku ani protlačovat svůj světonázor účelovou volbou příkladů. Výběrem slovníkových příkladů se autoři hesel podílejí na rekonstrukci jazykového obrazu světa<sup>12,13</sup>

V tomto oddíle se budeme věnovat nejprve všeobecně problematickým příkladům a poté specifické skupině příkladů, v nichž se objevuje společensky citlivé téma genderu.

### 5.1 Všeobecně obsahové aspekty

Příklady jsou do ASSČ přebírány z autentických textů, jenže ve slovníku mají jiné zarámování než v původních zdrojích. Uvedme si několik ukázek, které by

---

<sup>10</sup> Při zpracování hesel v ASSČ postupujeme v abecedním pořádku (k 15. 2. 2017 je již rozpracováno písmeno G). Pro ověření koncepčních zásad byla výběrově (ro)zpracována i hesla z dalších úseků abecedy.

<sup>11</sup> Znak • ve výkladu významu odděluje sémantické odstíny.

<sup>12</sup> K jazykovému obrazu světa srov. I. Vaňková a kol. (2005).

<sup>13</sup> Připomeňme v této souvislosti článek E. Hošnové (2000, s. 192–194) o pesimistickém vyznění příkladových vět v českých gramatikách.

v lexikonu patrně popuzovaly svou nepodložeností, nepravdivostí, netypičností či vytržeností z kontextu.

Druhý, expresivní význam slova **blázen** ‚nerozumný, pošetilý člověk‘ byl v rukopisu ASSČ ilustrován i touto větou: *jen blázen by mohl toužit po odvodu do armády*. V korpusu SYN dohledáme, že jde o vyjádření 23letého ruského vysokoškolačka, převzaté do exemplifikace z přímé řeči. Vzhledem k existenci profesionálních armád po celém světě včetně České republiky, do nichž se vstupuje dobrovolně, nelze přijmout příklad v této podobě jako obecně platný.

Heslo **facelift** ‚chirurgické vypnutí kůže na obličejí a krku s cílem vyhlazení vrásek‘ bylo doloženo příkladem *facelift rozjasňuje tvář a dává jí příjemně optimistický výraz*. Takové tvrzení se může objevit v propagačním letáku, který přesvědčuje klienty o výhodách tohoto chirurgického zákroku, jenže ve skutečnosti mohou být výsledky faceliftu diametrálně odlišné, výraz tváře může působit nepřirozeně, toporně či udiveně. Bez případného náležitého usazení do relevantního kontextu tento příklad do exemplifikace nepatří.

Konečně v exemplifikaci hesla **rybárna** ‚prodejna ryb a rybích výrobků‘ se původně uvádělo, že: *v každém městě dnes určitě najdete rybárnu s čerstvými rybami*. Přívrženci zdravé výživy by si to jistě přáli, avšak s českou realitou má tato proklamace společného jen málo, a proto byl tento příklad jakožto zavádějící z hesla odstraněn.

## 5.2 Společensky citlivé téma – gender

Témata jako gender, věk, etnicita, národnost, náboženství apod. jsou společensky citlivá. Nelze je však kvůli tomu tabuizovat, resp. příklady s těmito tématy spjaté pro jistotu do slovníku vůbec nezařazovat; navíc některá hesla jsou – v širokém smyslu – ideologická ze samé podstaty, např. *civilizovat* nebo *primitivní* (srov. Moon, 2014). Úkolem exemplifikace je reflexe typického úzu, nikoli bezbarvost, sterilnost, „nezávadnost“ z hlediska politické korektnosti (k politické korektnosti srov. např. Hladká, 2002; Fairclough, 2003; Homoláč, 2008).

V dokumentu MŠMT *Kultura genderově vyváženého vyjadřování* (Valdrová – Knotková-Čapková – Paclíková, 2010, s. 18) se uvádí, že sexistický jazyk se vyznačuje tím, že zobrazuje ženy a muže stereotypně (např. muže jako rozhodného profesionála, vedoucího, živitele, zatímco ženu jako citově založenou pečovatelku o děti a domácnost). V genderově korektním textu by se takové stereotypy objevovat neměly. Jak však bylo již vícekrát řečeno, exemplifikace by měla být především typická, což může být v přímém rozporu s předchozím požadavkem.

Pro zahraniční slovníky existují výzkumy exemplifikace, které sledují distribuci témat spojovaných s muži a ženami (kritizováno je mj. právě stereotypní spojování žen s tématy jako výchova dětí nebo péče o domácnost) (srov. Mugglestone, 2011, s. 110–111) nebo četnost užívání zájmen *ona* a *on* (např. COBUILD2

obsahuje v exemplifikaci dvojnásobek příkladů se zájmenem *he* než se zájmenem *she*, to však odpovídá rozložení v použitém korpusu) (podle Herbst – Klotz, 2003, s. 61).

Přejdeme nyní k diskusi nad šesti příklady z rukopisu ASSČ. Heslo **bezprávnost** obsahovalo u svého třetího významu ‚stav toho, kdo nemá žádná práva, oprávnění‘ příklad: *voličská bezprávnost žen*. Vzhledem k tomu, že české ženy mají volební právo takřka 100 let, nepovažujeme za vhodné uvádět tento příklad bez širšího kontextu jako obecně platnou pravdu (a aktualizovat tak v našem prostředí již anachronickou představu žen jakožto společensky méněcenných osob).

Měl by se v hesle **blondýna, blondýnka** ‚světlovlasá, plavovlasá žena‘ objevit příklad *hloupá blondýna*? Jde sice o druhou nejčastější kolokaci podle korpusu SYN, avšak vzhledem k zjevné urážlivosti příkladu jsme se rozhodli jej do exemplifikace nezařadit. Latentně je ale tento obsah přítomen v zařazeném příkladu *vtipy o blondýnách*, což je podle SYNu pátá nejčastější kolokace (po spojeních s adjektivy *krásný, hloupý, atraktivní, štíhlý*).

Žena je podstatně častěji než muž zobrazena jakožto pečující osoba, např. v hesle **bebí, bebé** det. ‚poraněné, bolavé místo na těle‘: *maminka pofouká bebí*. Domníváme se, že pofoukání bolístky je v našem kulturním okruhu natolik pevně spojeno právě s matkou, že není třeba usilovat o genderovou vyváženost dohledáváním příkladu, v němž by figuroval ještě mužský jedinec (ani se to snažit kompenzovat v exemplifikaci jiných hesel).

Představu ženy jakožto osoby volněji projevující své city nalézáme v exemplifikaci rukopisu ASSČ hned dvakrát, v heslech **citový** ‚založený na citech 1 (prožitcích) • řídící se city‘ *ženy bývají citovější než muži* a **emocionální** ‚který se řídí emocemi‘ *ženy jsou emocionálnější*.

Tento pohled je přítomen nejen v analyzovaném jazykovém materiálu, je mj. i v souladu s poznatky psychoterapeutů L. Trapkové a V. Chvály (Trapková – Chvála, 2004).<sup>14</sup> Přes nevyhnutelné zjednodušení takových formulací soudíme, že uvedené příklady není třeba z exemplifikace odstranit.

Expresivní význam hesla **kočka** ‚pěkná, přitažlivá žena‘ byl v rukopisu slovníku původně doložen také tímto příkladem: *výměna stárnoucí manželky za hezkou mladou kočku*. Podle našeho názoru není příklad v této generalizující podobě vhodný. Svou nominální formou implikuje, že jde o standardní úkon, a uráží tím jak (stárnoucí) manželky (povrchnost není jejich obligatorní vlastnost), tak stárnoucí manželky (i ty mohou být hezké), navíc svou formulací staví rozpad manželství na stejnou úroveň s banální výměnou užitkové věci, ženě je přisouzena pouze pasivní role.

---

<sup>14</sup> Podle těchto autorů jsou – zjednodušeně řečeno – v rodině dva póly, mužský a ženský; ženský pól (obvykle převažující v ženách) je zejména poskytovatelem péče, zázemí, citové podpory, mužský pól (obvykle převažující v mužích) pak dává výzvy, má nároky na děti a motivuje je k výkonům.

Exemplifikace by neměla být zraňující, proto k ní přistupujeme s rozvahou a citlivostí. Některé ze slovníkových příkladů naplňují genderové stereotypy, avšak typické příklady užití není možné zcela opomíjet, a slovník tak z ideologických důvodů cenzurovat.

## 6 Závěr

Výběr příkladů a sestavení vhodné exemplifikace je slovníkářským uměním, které se neosvojuje rychle ani snadno, neboť je třeba zohledňovat množství nej-různějších aspektů.

Tento článek si kládl za úkol přispět k diskusi o tom, co je dobrá exemplifikace v moderním slovníku, kterou iniciovala M. Vachková (2014). Vyjádřili jsme se jen k několika aspektům exemplifikace, řada dalších zůstala zatím stranou. Na konkrétních příkladech jsme se zejména pokusili ukázat, jak v ASSČ interpretujeme lapidárně formulovanou zásadu, že slovníková exemplifikace by měla být rozsahem i obsahem přiměřená.

## LITERATURA A ZDROJE

- ATKINS, B. T. S. – RUNDELL, M. (2008): *The Oxford Guide to Practical Lexicography*. Oxford: Oxford University Press.
- BALÁŽOVÁ, L. (2008): Editácia – klúčová etapa práce na slovníku. In: A. Rangelova – J. Světlá – A. Jarošová (eds.), *Lexikografie v kontextu informační společnosti*. Praha: Ústav pro jazyk český, s. 133–142.
- ČERMÁK, F. (1995a): Frazeografie. In: F. Čermák – R. Blatná (eds.), *Manuál lexikografie*. Jinočany: H&H, s. 116–136.
- ČERMÁK, F. (1995b): Paradigmatika a syntagmatika slovníku: možnosti a výhledy. In: F. Čermák – R. Blatná (eds.), *Manuál lexikografie*. Jinočany: H&H, s. 90–115.
- ČERMÁKOVÁ, A. (2013): Jaký slovník uživatelé češtiny potřebují? O Slovníku současné češtiny nakladatelství Lingea. *Slovo a slovesnost*, 74, s. 195–210.
- Český národní korpus – SYN (2010–2014) [online]. Praha: Ústav Českého národního korpusu FF UK. Cit. 2016-01-01. <[www.korpus.cz](http://www.korpus.cz)>.
- ERTL, V. (2011): *Dobrý autor: Výbor z jazykovědného díla*. Ed. J. Chromý. Praha: Akropolis.
- FAIRCLOUGH, N. (2003): ‘Political Correctness’: the Politics of Culture and Language. *Discourse and Society*, 14, s. 17–28.
- FILIPEC, J. (1995): Teorie a praxe jednojazyčného slovníku výkladového. In: F. Čermák – R. Blatná (eds.), *Manuál lexikografie*. Jinočany: H&H, s. 14–49.
- HANKS, P. (2012): The Corpus Revolution in Lexicography. *International Journal of Lexicography*, 25, s. 398–436.
- HERBST, T. – KLOTZ, M. (2003): *Lexikografie*. Paderborn – München – Wien – Zürich: Ferdinand Schöningh.
- HLADKÁ, Z. (2002): Eufemismus (meliorativum). In: P. Karlík – M. Nekula – J. Pleskalová (eds.), *Encyklopedický slovník češtiny*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, s. 130.
- HOMOLÁČ, J. (2008): Politická korektnost z hlediska analýzy diskurzu. *Slovo a smysl: Časopis pro mezioborová bohemistická studia*, 5, s. 161–182. Dostupné též na <<http://slovoa.smysl.ff.cuni.cz/node/279>>.



- HOŠNOVÁ, E. (2000): Svět očima českých lingvistů. *Čeština doma a ve světě*, 8, s. 192–194.
- KOCHOVÁ, P. – OPAVSKÁ, Z. (2016): Akademický slovník současné češtiny. *Naše řeč*, 99, s. 57–83.
- KOUTOVÁ, M. (2011): Exemplifikace substantiv v lexikální databázi Pralex (zpracování příkladové části hesla). In: J. Světlá – A. Jarošová – A. Rangelova (eds.), *Česká a slovenská výkladová lexikografie na začátku 21. století. Soubor příspěvků v rámci mezinárodního projektu Principy a metody tvorby výkladového slovníka*. Brno: Tribun EU, s. 39–50.
- LIŠKOVÁ, M. – PROCHÁZKOVÁ, B. (2016): Exemplifikace. In: P. Kochová – Z. Opaavská (eds.), *Kapitoly z koncepce Akademického slovníku současné češtiny*. Praha: Ústav pro jazyk český AV ČR, s. 154–160.
- Mediální archiv NEWTON Media* [online]. Cit. 2016-01-01. <<http://www.newtonmedia.cz>>.
- MINAEVA, L. (1992): Dictionary examples, friends or foes? In: H. Tommola – K. Varantola – T. Salmi-Tolonen – J. Schopp (eds.), *Euralex '92 Proceedings*. Tampere, s. 77–80. Cit. 2016-01-01. <[bit.ly/1EB3JHo](http://bit.ly/1EB3JHo)>.
- MOON, R. (2014): Meanings, Ideologies, and Learners' Dictionaries. In: A. Abel – Ch. Vettori – N. Ralli (eds.), *Proceedings of the XVI EURALEX International Congress: The User in Focus*. 15–19 July 2014, Bolzano/Bozen, s. 85–105. Cit. 2016-01-01. <<http://bit.ly/1vbg0QC>>.
- MUGGLESTONE, L. (2011): *Dictionaries: A Very Short Introduction*. Oxford: Oxford University Press.
- OPAVSKÁ, Z. – ŠTĚPÁNKOVÁ, B. (2008): Práce s lexikálním materiálem a možnosti exemplifikace v lexikální databázi Lexikon 21. In: A. Rangelova – J. Světlá – A. Jarošová (eds.), *Lexikografie v kontextu informační společnosti*. Praha: Ústav pro jazyk český, s. 33–40.
- POTTER, L. (1998): Setting a good example. What kind of examples best serve the users of learner's dictionaries? In: T. Fontenelle – P. Hiligsmann – A. Michiels – A. Moulin – S. Theissen (eds.), *Euralex '98 Proceedings*. Liège, s. 357–362. Cit. 2016-01-01. <[bit.ly/1yRHkn9](http://bit.ly/1yRHkn9)>.
- TICHÁ, Z. (2001): Funkce příkladů v slovníku neologizmů. In: S. Ondrejovič – M. Považaj (eds.), *Lexicographica '99. Zborník na počesť Kláry Buzássyovej*. Bratislava: VEDA, s. 141–145.
- TICHÁ, Z. (2012): Příklady ve výkladovém slovníku. In: K. Buzássyová – B. Chocholová – N. Janočková (eds.), *Slovo v slovníku: Aspekty lexikálnej sémantiky – gramatika – štylistika (pragmatika): Na počesť Alexandry Jarošovej*. Bratislava: VEDA – Jazykovedný ústav Ľudovíta Štúra SAV, s. 282–293.
- TRAPKOVÁ, L. – CHVÁLA, V. (2004): *Rodinná terapie psychosomatických poruch: Rodina jako sociální děloha*. Praha: Portál.
- VACHKOVÁ, M. (2014): Z lexikografické dílny *Velké německo-české lexikální databáze*: Slovníkový příklad. *Jazykovedné aktuality*, 51, s. 58–70. Dostupné též na <<http://jazykovedne.sduzeni.cz/JA3414.pdf>>.
- VALDROVÁ, J. – KNOTKOVÁ-ČAPKOVÁ, B. – PACLÍKOVÁ, P. (2010): *Kultura genderově vyváženého vyjadřování* [online]. Cit. 2016-01-01. <<http://www.msmt.cz/file/1545>>.
- VAŇKOVÁ, I. a kol. (2005): *Co na srdci, to na jazyku: Kapitoly z kognitivní lingvistiky*. Praha: Karolinum.

*Ústav pro jazyk český AV ČR*  
*Letenská 4, 118 51 Praha 1*  
*liskova@ujc.cas.cz*